

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА за превенция на ранното напускане на училище

Въведение

Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за превенция, интервенция и компенсиране на отпадането и на преждевременното напускане на училище на Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система (2013–2020), приета от Министерския съвет с Протокол № 44 от 30.10.2013 год.

С дейностите си програмата е ориентирана към реализиране на политики и мерки за постигане на стратегическата цел и оперативните цели на Стратегията, както и постигане на националната ни цел: „Делът на преждеременно напусналите образователната система до 2020 г. да не надвишава 11%”, която си поставя Националната програма за реформи 2013–2020г.(в национална цел 4).

Настоящата програма е приета на заседание на Педагогическия съвет (Протокол №2 от 2018 г.), съгласно чл. 263, ал. 1, т. 8 от ЗПУО.

Необходимост от училищна програма

Необходимостта от училищна програма се налага от посрещане на новите предизвикателства, свързани с предпоставките за ранно отпадане на ученици от училище (социални и икономически фактори, процеси на миграция, честа смяна на местоживеенето и др.).

Кои са причините за ранно напускане на училище и кои са правилните стратегии и мерки, за да се предотврати?

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

А: Икономически причини

Безработицата, ниските доходи, пониженият жизнен стандарт и бедността поставят много деца в условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище. В резултат на финансовите и икономически затруднения много ученици са принудени да помагат на семействата си, което води до възпрепятстване на участието им в учебния процес.

Б: Социални причини

Свързват се с родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства,

деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, ученици с поведение, което е в конфликт със закона, домашно насилие, незачитане правото на избор на учениците, налагането на строги наказания и др.

В: Образователни причини

Обхващат широк кръг проблеми: трудности в усвояването на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението. Образователните причини са свързани и с начина на оценяване, квалификацията на учителите, навиците за учене, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липсата на мотивация, качеството на учебниците. Големият брой отсъствия, липсата на достатъчно ефективна система за контрол върху начина на воденето и отчитането им, влошената дисциплина, насилието и агресията в училище.

Г: Институционални причини

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система.

Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно.

Д: Причини, свързани със здравния статус

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

Какво е приобщаващо образование?

- Качествено образование за всички ученици.
- Развиване на способностите и личността на детето.
- Премахване на всички бариери, които могат да възпрепятстват ученето и участието на всяко дете.
- Отношение на приемане, разбиране, уважение, грижа, подкрепа.
- Приобщаващото образование не се отнася за децата със специални образователни потребности, то е за всички: деца, учители, родители.

Принципи на приобщаващото образование

- Всяко дете има право на образование и трябва да има равен достъп до образование;
- Всяко дете може да учи и да се възползва от предимствата, които образованието дава;

- В образователния процес не се допуска дискриминация, основана на раса, народност, пол, етническа принадлежност, социален произход, вероизповедание, обществено положение, увреждане или друг статус;
- Приобщаващото образование предполага промени в образователната система, за да може тя да се адаптира към потребностите на конкретното дете в много по-голяма степен, отколкото детето да се адаптира към системата;
- Различията между децата са източник на многообразие и богатство, а не на проблеми;
- Възгледите и мнението на детето трябва да бъдат взети предвид при неговото участие в училище. Детето следва да бъде стимулирано да участва активно в образователния процес;
- Всички аспекти на образованието, програми и методи на преподаване, както и формите на комуникация следва да бъдат адаптирани, за да се създадат възможности за включване.

Цели на програмата:

1. Осигуряване на позитивна и подкрепяща образователна среда – училищен климат, атмосфера на взаимно уважение, управление.

2. Учениците да получават качествено образование, да могат да развият своите таланти и умения, да се чувстват в безопасност, приобщени и ценени.

Подцели:

- Изграждане на мотивация за посещение на училище и участие в живота на училищната общност.

Индикатор за постигане – намаляване на отсъствията по уважителни и неуважителни причини

- Създаване на положителни нагласи към учебния процес.

Индикатор за постигане – успеха на застрашените ученици

Дейности

- Включване на дейности в работата на училищния ученически съвет за създаване на подкрепяща среда в училище.
- Повишаване на социалните умения на ученическия съвет за подкрепа на съученици в риск – организиране на тренинги.
- Включване в плана на училищните психолози на дейности за превенция на отпадане и работа с деца в риск.
- Прилагане на нови подходи в работата с родителите – тематични родителски срещи, активно включване в общи дейности, родителите - партньори на училището; работа на училищното настоятелство с родители на застрашени от отпадане деца.

- Установяване на ефективен диалог училище - външни институции.
- Организиране и координиране на здравословна и безопасна училищна среда чрез взаимодействие с други институции в училищната система и извън нея, с оглед превенция на отпадането на ученици от училище.
- Организиране на благотворителни акции за подпомагане на застрашени и социално слаби ученици.
  - Осигуряване на стипендии на ученици от уязвимите групи.
  - Мотивиране на педагогическия персонал за допълнителна работа по превенция на отпадането, при наличие на такива ученици.
  - Повишаване участието и ангажираността на родителите.
- Родителите и местната общност са участници в процеса на образование. Те са основен фактор за подпомагане на децата и младите хора в риск от преждевременно напускане на училище.
- Популяризиране на добри практики и възможности за участие в мрежи за включване на родителите и местната общност в мерки за предотвратяване на преждевременното напускане на училище;
  - Повишаване отговорността на родителите и тяхната активност за сътрудничество с учителите и училищното ръководство с цел развитието на децата им с фокус върху родители от уязвими групи за насърчаване на редовното посещаване на училище.
  - Включване на учениците от уязвимите групи в извънучилищни дейности и извънкласни клубове по интереси.
  - Обучаване на учителите в мотивационни умения – квалификация на учителите във връзка с темата за превенция на отпадането на учениците от училище.

Училищните мерки за подкрепа и за развитие на учениците в риск от отпадане включват:

1. Наблюдение и анализ на поведението на учениците на всички нива на училищно взаимодействие като ключова роля имат класните ръководители.
2. Своевременно (в рамките на деня) подаване на информация до екипа, създаден по Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.
3. Диагностична, консултативна и корекционна дейност на ниво училище и/или при специалист на нуждаещи се ученици и техните семейства.
4. Информационна и разяснителна дейност за децата, педагогическите специалисти и родителите за съвременните възможности за подпомагане от специалисти на децата в риск от отпадане, децата със СОП и децата с проблеми в поведението.